

Espais urbans carregats d'història, cultura i relacions socials

Plaça de la Vila amb la capella i el campanar al fons. FOTO: JOAN REVILLAS

Interior dels pòrtics amb la casa Martell al davant. FOTO: JOAN REVILLAS

Pòrxos amb la casa Coll, a la cantonada del carrer del Gall. FOTO: J. R.

Saber més

Part de la informació d'aquesta sèrie està extreta del llibre **"Espais urbans porticats a la demarcació de Tarragona"**, del mateix autor de l'article i editat per la Diputació de Tarragona, que proposa un recorregut per carrers, places i edificis porticats de 38 municipis amb fotografies, dibuixos i plànols de Joan Figuerola.

Calendari de lliuraments:

- Dissabte, 6/02:** Places Mercadal i Castell de Reus
- Diumenge, 7:** Pla de la Seu i carrer Merceries de TGN
- Dissabte, 13:** Places Agustí de Querol i Constitució Tortosa
- Diumenge, 14:** C. Àngel Tortosa
- Dissabte, 20:** Plaça de l'Església de Santa Coloma Queralt
- Diumenge, 21:** Plaça d'Àngel Marqués de Falsset
- Dissabte, 27:** P. Vila de l'Aleixar
- Diumenge, 28:** Plaça i carrer del Mercadal d'Alforja
- Dissabte, 6/03:** C. Major Batea
- Diumenge, 7:** Plaça Catalunya de Batea
- Dissabte 13:** P. Major Montblanc
- Diumenge 14:** Places de l'Església i Padreny de Sarral
- Dissabte 20:** Plaça de la Vila de Cornudella
- Diumenge 21:** P. Vila Cambrils
- Dissabte 27:** Plaça i Carrer Major de Flix
- Diumenge 28:** Plaça Major de Santa Coloma de Queralt
- Dissabte 3/04:** Plaça de l'Església de Gandesa
- Diumenge 4:** Plaça de Baix de Móra d'Ebre
- Dissabte 10:** Pl. Vila de L'Arboç
- Diumenge 11:** Plaça de l'Església d'Ulldedecona
- Dissabte 17:** Places Vella i Nova d'Alcover
- Diumenge 18:** P. Major Prades
- Dissabte 24:** Plaça de l'Església d'Horta de Sant Joan
- Diumenge 25:** Plaça de la Quartera de Falsset
- Dissabte i diumenge 1-2/05:** Places del Blat i l'Oli de Valls
- Dissabte 8:** Plaça de la Vila de Vilalba dels Arcs
- Diumenge 9:** Plaça Nova d'El Vendrell
- Dissabte 15:** Plaça Carles III de Sant Carles de la Ràpita
- Diumenge 16:** Peixateries Velles de Reus
- Dissabte 22:** Plaça de l'Església de Riudoms
- Diumenge 23:** Pl. Espanya Tortosa
- Dissabte 29:** Pl. dels Carros TGN
- Diumenge 30:** Pl. Prim de Reus

darrera guerra civil, encara es mantenen nombroses cases amb sòlids murs de carreus i coberta de teula conservant la tipologia tradicional de planta baixa, planta noble i golfes.

Són abundants els portals adovellats i grans arcs a les plantes baixes, havent desaparegut els antics trams porticats que cobrien els carrers.

Entre les cases senyoriales destaquen la Casa de la Senyora situada al carrer Major, segurament residència dels comanadors de la vila i la casa Coll amb façana als tres carrers de l'Àngel, Major i del Gall. Aquesta casa conserva la planta baixa amb un entresòl destinat al majordom, la planta noble per l'habitatge dels senyors i les golfes, amb una galeria amb balconada i voladís en l'angle dels carrers Major i del Gall.

El carrer Major travessa la vila medieval de llevant a ponent i es creua amb el carrer del Gall a la plaça de la Vila, assenyalant la centralitat del lloc de celebració de rellevants actes col·lectius i del mercat de Vilalba dels Arcs. El nom del carrer del Gall sembla ser una deformació de Call, el nom que assenyala l'indret proper al

Vilalba i els Arcs

Ortoplànol de Vilalba dels Arcs, amb la situació de la plaça de la Vila

mercant on estaria assentada la comunitat jueva.

Bona part del carrer Major estava cobert amb pòrxos sobre els quals s'alçaven els habitatges de les plantes superiors. Actualment sols es conserva l'espai porticat de poca alçada davant dues cases del costat de ponent de la plaça de la Vila en la cantonada amb el carrer

Major. Aquest espai porticat està format per dos trams d'arcs rebaixats de carreus escairats sobre pilastres també de carreus que sustenten amb un forjat de fusta les dues plantes superiors dels immobles. Els dos arcs de la cantonada arranquen de pilars de carreus aixamfranats, basa i capitell.

El front de llevant de la plaça està ocupat per la casa Martell cantonera amb els carrers Major i de Sant Antoni, un exemple de casal senyorial dels segles XVI i XVII, com d'altres existents en pobles de la comarca. Se suposa que formava part del castell-palau del comanador de Vilalba, molt reformat al segle XVIII i amb una darrera remodelació en el període de la postguerra.

Les tres portes de la planta baixa defineixen els eixos de simetria dels balcons de les dues plantes superiors i les arcuacions centrals que rematen una façana ordenada en tres registres amb sòbries cornises corregudes. El llenguatge classicista de les mènsules, llosanes dels balcons, brançals, llindes i el ràfec amb cassetons manifesten la usual monumentalitat de l'arquitectura franquista. Al costat de ponent de la plaça se situa la

casa de la Vila amb una façana elegant que reflecteix una arquitectura eclèctica de finals del segle XIX. Edifici de planta baixa de carreus treballats amb la portalada i dues finestres laterals, el primer pis amb una gran balconada i permòdols, ocupant tot l'ample de la façana, i el segon pis amb tres finestres, dona sobrietat a la casa.

Al fons del carrer de l'Església pel costat nord de la plaça es veu la capella de la Mare de Déu de Gràcia, la primitiva església construïda a mitjans del segle XIII pels templers. La portalada d'arc de mig punt amb grans dovelles descentrada respecte a la nau se situa en l'eix del carrer, una invitació a entrar a un magnífic espai sacre dels inicis de la vila. Sobresurtin del perfil de les cases que ocupen l'antic castell, el majestuós campanar barroc de quaranta-cinc metres d'alçada de l'església parroquial senyoreja la plaça. Malgrat les vicissituds de la població al llarg de la seva història, la mirada de dos edificis representatius, l'un dels inicis fundacionals de la vila i l'altre dels moments esplendorosos de la comanda de Vilalba dels Arcs al segle XVI donen identitat a la plaça de la Vila.